

## 2018 Tarih Dersi Öğretim Programı ile 2024 Tarih Dersi Öğretim Programı Üzerine Bir Değerlendirme

Volkan TUNÇ<sup>1</sup> 

**Öz:** Bu çalışmanın amacı 2018 Tarih Dersi Öğretim Programıyla (TDÖP) 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının benzer ve farklı yönlerini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda ilgili Tarih Dersi Öğretim Programları çeşitli değişkenler açısından detaylı bir incelemeye tabi tutulduğu için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma materyali, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 ve 2024 yıllarında yayınlanmış olan Tarih Dersi Öğretim Programlarıdır. Araştırmanın verileri ise 2018 ve 2024 TDÖP'lerden elde edilmiştir. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen her iki program incelenmiş ve programlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelenen dokümanlardan elde edilen veriler nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda 2024 programında tarih dersine tarihi olayların yanı sıra insanın çeşitli faaliyetlerini inceleyen; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekleri de esas alan insanlık tarihi perspektifiyle ele alındığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra tarih disiplininin geçmişi sadece siyasi ve askeri değil aynı zamanda kültürel, entelektüel, sosyal, felsefi, dinî (inanış) açısından incelendiği, bir bütün olarak yaklaşıldığı ve eş zamanlı bir bakış açısıyla ele alındığı görülmüştür. 2024 programında bilgiden ziyade beceriyi esas alan bir yaklaşımın benimsendiği, ilk defa dijital tarih, tarih bilinci, tarih okuryazarlığına yer verilmiştir. Bununla birlikte tarihsel anlatıları sözlü veya yazılı olarak aktarırken Türkçenin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasının gerekliliğine de vurgu yapılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle programla ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

**Anahtar kelimeler:** 2018 Tarih Dersi Öğretim Programı, Öğretim Programı, 2024 Tarih Dersi Öğretim Programı, Karşılaştırma, Program Değerlendirilmesi

## An Evaluation of the 2018 History Course Curriculum and the 2024 History Course Curriculum

**Abstract:** The purpose of this study is to determine the similar and different aspects of the 2018 History Course Curriculum (HCC) and the 2024 History Course Curriculum. For this purpose, since the relevant History Course Curriculums were subjected to a detailed examination in terms of various variables, the document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used. The study material of the research is the History Course Curriculums published by the Ministry of National Education in 2018 and 2024. The data of the research were obtained from the HCC of 2018 and 2024. In this context, both programs accepted by the Ministry of National Education were examined and the similarities and differences between the programs were tried to be determined. The data obtained from the examined documents were analyzed using the descriptive analysis technique, which is one of the qualitative analysis methods. As a result of the research, it was determined that in the 2024 program, the history course is addressed with a human history

Geliş tarihi/Received:01.01.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 07.04.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü / Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, [volkantunc@yyu.edu.tr](mailto:volkantunc@yyu.edu.tr), 0000-0003-4639-9670

**Atıf için/To cite:** Tunç, V. (2025). 2018 tarih dersi öğretim programı ile 2024 tarih dersi öğretim programı üzerine bir değerlendirme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 325-350. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1611339>

perspective that examines historical events as well as various human activities and is based on local, regional, national, and international scales. In addition, it was seen that the historical discipline is examined not only in terms of politics and military but also in terms of culture, intellect, social, philosophical, and religious (belief), approached as a whole and addressed from a simultaneous perspective. In the 2024 program, an approach based on skills rather than knowledge was adopted, and for the first time, digital history, historical awareness, and historical literacy were included. In addition, the necessity of using Turkish correctly and effectively while conveying historical narratives orally or in writing was emphasized. Various suggestions were made regarding the program based on the research results.

**Keywords:** 2018 History Course Curriculum, Teaching Program, 2024 History Course Curriculum, Comparison, Program Evaluation

## Giriş

Her ulus millî ve manevî değerlerini benimsemiş, kültürel özelliklerini evrensel ilkelerle bütünleştirmiş, kendini her yönden yetiştirerek araştıran, sorgulayan, analiz eden, çıkarımlarda bulunabilen, üretken bireyler yetiştirmek ister (Kaya ve Aydın, 2024, s. 109). Bu amaç doğrultusunda ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli eğitsel, sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunur. Bunlardan birisi de eğitim açısından toplumların millî bir kimlik etrafında oluşmasına olanak sağlayan, ulusların geçmişle bağının kurulmasına imkân sunan ve geleceği inşa konusunda onların bilinçlenmesine katkı sağlayan tarih bilimidir.

Tarih hem geçmişte hem de günümüzde en çok tartışılan alanların başında gelmektedir. Bu tartışmaların oluşmasındaki en önemli nedenlerden biri de herkes için farklı bir tarih anlayışının olmasıdır ki bu da ister istemez birçok farklı tarih tanımını ortaya çıkarmıştır. Nitekim ilgili alan yazını tarandığında bunu görmek mümkündür. Marc Bloch’a (Akt., Yeğen, 2016, s. 34) göre tarih “zaman içinde insanlarla ilgili bilim”, Carr’a göre (2008, s. 78) “geçmişin ışığında bugünü öğrenmek, aynı zamanda bugünün ışığında geçmişi öğrenmek”, Turner’e göre “geçmişten bize ulaşan, günümüzde ortaya çıkan tenkitçi ve yorumcu bir anlayışla incelenen kanıtlar”, Ariel ve Will Durant’a göre “geçmişte olan hadiseler hakkında belgelerin verileri”, Voltaire’e göre “bir nesilden öbür nesle intikal eden hikayeler” (Kütükoğlu, 2001, s. 1), Collingwood’a göre “insanın kendini ve özelliklerini bilmesi, tanıması ve ne yapabileceğini fark etmesi”, Thompson’a göre “kanıtlara dayalı olarak değişimin kaydedilmesi”, Tosh’a göre “geçmiş ve geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi”, Kafesoğlu’na göre “tarih maksatsız bir malumat yığını değil, topluma hitap eden, cemiyetin haldeki durumuyla alakalı ve aynı zamanda istikbali de tanzimde rol oynayan başlıca bilgi şubesi” (Demircioğlu, 2010a, s. 10) olarak tanımlanırken Dilek’e (2007, s. 5) göre ise “geçmişini inceleyen ancak geçmişin hiçbir surette kendisi olmayan bir bilim” dalıdır.

Tarih, bilimsel bir çalışma alanı olmasına karşın, XIX. yüzyılda millet-devlet sistemi ile demokrasi hareketlerinin bir yansıması sonucu okullarda okutulan bir disiplin olarak da karşımıza çıkmaktadır. Okul bağlamında ise tarih öğretimi, tarih biliminin meydana getirmiş olduğu bilgi, tutum ve becerileri öğrencilerde istendik davranış haline getirmeyi amaçlamaktadır (Demircioğlu, 2010a, s. 10; Merey, 2010, s. 27; Safran, 2009, s. 8). Ancak yüzyıllar boyunca meydana gelen toplumsal değişimler, tarih öğretiminin okullarda neden-niçin öğretildiği konusunda da görüş ve düşünceleri etkileyerek farklılık arz etmiştir. Ayrıca nasıl bir tarih programı uygulanacağı, bu programda hangi kazanımlara ve amaçlara yer yerileceği ve ne tür bilgi, tutum ve beceriler elde edileceği her dönemde değişiklik göstermesine neden olmuştur (Demircioğlu, 2010b, s. 65; Demircioğlu, 2012, s. 115). Bu nedenlerden dolayı Safran (2009, s. 7) tarih öğretimini eğitim sistemimiz içerisindeki en sorunlu alanlardan biri olarak görmektedir.

Osmanlı Devleti'nin klasik eğitim sistemi içerisinde her ne kadar tarih dersi diye bir ders bulunmasa da tarih dersleri edebiyat dersi içerisinde okutulmuştur (Merey, 2010, s. 28). Bu durum tarihçiliğin Osmanlı toplumunda bir çeşit edebiyat tarihçiliği olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır (Demircioğlu, 2012, s. 117). Osmanlıda ilk kez tarih derslerinin okul müfredatlarına girmesi Maarif Nazırı Mehmet Esad Saffet Paşa'nın 1869 tarihinde hazırlamış olduğu Maarif-i Umumiye Nizamnamesiyle gerçekleşmiştir. Bu nizamname çerçevesinde dört yıllık Sıbyan Mekteplerine “Muhtasar Târih-i Osmanî” ve Rüştiyelere de “Târih-i Umûmî” ve “Târih-i Osmanî” adlı dersleri eklenmiştir. Ayrıca bu dersler aracılığıyla vatan sevgisi ön planda tutularak millî ve manevî değerler aktarılmaya çalışılmıştır (Safran, 2009, s. 8). Ancak II. Abdulhamid Han döneminde tarih dersleri önce sıbyan mekteplerinde ardından da rüştiyelerde müfredattan çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra II. Meşrutiyetin ilanından sonra İttihat ve Terakki'nin yönetime gelmesiyle beraber ilk olarak 1913 tarihinde yürürlüğe giren “Tedrisat-ı İbtidaiye Kanunu Muvakkat” çerçevesinde hazırlanan İbtidâî Müfredat Programı içerisinde tarihi olay, olgu ve kişilere minimum ölçüde değinilmesi kararlaştırılmıştır. Bu programı takiben 1914 tarihinde hazırlanan Darümuallimin-i İbtidâî Müfredat Programında milliyetçilik fikrinin geliştirilmesi amacıyla tarih derslerine daha çok önem verilmiştir. Bu müfredat çerçevesinde 1. sınıfa haftada 2 ders İlk Çağ Tarihi, 2. sınıfa Orta Çağ ve İslam Tarihi, 3. sınıfa Tarih-i Osmanî ve Avrupa Tarihi ve 4. sınıfa da Avrupa Tarihi dersleri eklenmiştir (Safran, 2006, s. 145, 148; Demircioğlu, 2012, s. 120). Böylece II. Abdulhamid Han döneminde Fransız İhtilalinin etkilerini kırmak için uygulanan tarih derslerinin müfredattan kaldırması politikasından vazgeçilerek tam aksine milliyetçilik kavramından istifade etmek gayesiyle tarih derslerinden faydalanılmaya önem verilmiştir.

Cumhuriyetin ilanıyla beraber tüm alanlarda olduğu gibi eğitim ve eğitim özelinde de tarih ve tarih eğitime ayrı bir önem verilmiştir. Bu dönemde tarih dersleriyle, çocuklara geçmişleri öğretilerek kimlik ve kişilik kazandırılmaya çalışılmıştır (Demircioğlu, 2010a, s. 20, Demircioğlu, 2014, s. 1177). İlk olarak 1924 ve 1926 yıllarında başta ilköğretim olmak üzere ortaokul ve liselerde tarih müfredatlarıyla ilgili uygulamalar gerçekleştirilmiştir. 1930 yılına gelindiğinde ise bizzat Atatürk'ün Türk tarihine yönelik hem araştırma hem de elde edilen bulguların öğretilmesi konusundaki teşvikleri sonrasında ortaya çıkan Türk Tarih Kurumu ve Türk Tarih Tezi yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Özellikle Türk Tarih Tezi doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla hazırlanan tarih kitapları tüm ilk ve ortaöğretim alanlarında okutulmuştur (Safran, 2002, s. 1662; Safran, 2009, s. 9-10; Demircioğlu, 2010a, s. 21; Akbaba, 2016, s. 49-50; Çapa, 2017, s. 63). Bunların yanı sıra 1928 yılındaki yeni Türk alfabesinin kabulü sonrasında inkılapların zorunlu kıldığı ihtiyaçlar sebebiyle 1936 yılında program yenilenmiştir (Boyko, 2011, s. 159). Bu program çerçevesinde bütün uygarlıklar Türklüğe ve Türklere bağlandığı gibi birlik ve beraberlik, yurt sevgisi ile kültürel mirasın aktarılması esas alınmıştır (Demircioğlu, 2010a, s. 21; Boyko, 2011, s. 160). 1946 yılına gelindiğinde ise demokratikleşme süreciyle beraber oluşan ılımlı hava 1949 yılındaki “Dördüncü Maarif Şûrası”nda kendini hissettirmiş ve demokratik eğitim anlayışı benimsenmiştir. 1950 yılında iktidar değişimiyle beraber yönetime gelen Demokrat Parti, eğitim politikası çerçevesinde daha çok manevî değerleri ön planda tutarak CHP iktidarından farklı bir anlayış sergilemiştir. Bu dönemde özellikle Osmanlı ve İslam tarihine karşı ilgi arttığı gibi 1957 yılında da Tarih müfredat programı içerisindeki Tarih dersleri “Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılap Tarihi” ve “Tarih” olarak ikiye ayrılmıştır (Köken, 2002, s. 236-237, 240, 243). Demokrat Parti iktidarının sona erdiği 1960 darbesi sonrası ise tarih programları ve ders kitapları içerisinde Atatürk ilke ve inkılaplarına ters düştüğü varsayılan konular çıkarıldığı gibi tarih derslerinde demokrasiyle bağdaşmayan 27 Mayıs'ın da öneminin anlatılması istenmiştir (Yıldırım, 2018, s. 995). Ayrıca II. Dünya Savaşı sonrasında tarih öğretiminden dünya barışını koruma amacı güdüldüğü gibi

öğrencilerden problem çözme becerisi de kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu anlayış ülkemize 1970’li yıllarda yansımış olsa da öngörülen değişim tarih öğretmenleri tarafından uygulanamamıştır (Safran, 2009, s. 16; Safran, 2002, s. 1663; Demircioğlu, 2010a, s. 21). 1970 yılı sonrasında ise 1976 ve 1978 yıllarında da tarih programlarında düzenlemeler yapılmıştır (Yıldırım, 2018, s. 995).

1980 darbesinden üç yıl sonra sivil vesayetin iktidara gelişiyle beraber tarih eğitimi anlayışında millî eğitim ve öğretimin esas alınmasıyla beraber 1983 yılında tarih öğretim programında değişikliğe gidilmiştir (Çecen, 2017, s. 253-254). 1993 yılına gelindiğinde ise tarih öğretim programının genel amaçlarında değişiklik yapılarak yeni bir program hazırlanmıştır. Bununla beraber program her ne kadar analitik düşünme, problem çözme, yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirme açısından eleştirilse de sınıf geçme konusunda revize edilerek 1998 yılında da uygulanmıştır (Safran, 2009, s. 13; Demircioğlu, 2010a, s. 21). 2024 yılında davranışçı yaklaşım yerine yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle birlikte öğretim programlarının yeniden dizayn edilmesi hasıl olmuştur (Yıldırım, 2018, s. 996; Şimşek ve Yazıcı, 2013, s. 27). Bu yaklaşımın ülkemizdeki tarih öğretimine yansması 2007 yılında gerçekleşmiştir. 2007 tarih öğretimi programı çerçevesinde yaratıcı düşünme, empati ve problem çözme becerisi ön planda tutulmuştur (Safran, 2009, s. 14-15). 2007 yılı sonrasında eğitim sistemindeki memnuniyetsizlik öğretim programlarının değiştirilmesi konusunu gündeme getirirken bu süreç 2017 yılını bulmuştur (Yıldırım, 2018, s. 996). 2017 yılında hazırlanan program 2018 yılında da geçerliliğini korumuştur. Son olarak “Maarif Yüzyılı” kapsamında 2024 yılında yeni bir tarih öğretim programı hazırlanmıştır.

Tarih öğretiminin günümüzdeki genel amaçları incelendiğinde özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bazında farklılık arz ettiği görülmektedir. Nitekim gelişmekte olan toplumlarda, tarih gelenekçi bir anlayışla vatandaşlık ve kimlik aktarımını amaçlamaktadır. Ancak gelişmiş toplumlarda ise öğrencilerin bilimsel bir bakış açısıyla üst düzey düşünme yeteneğini arttırarak zihinsel becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 70; Demircioğlu, 2010a, s. 13; Dilek, 2007, s. 50). Son yıllarda ülkemizde de öğrencilere tarihsel bilginin kronolojik olarak aktarılması, olay veya olguların öğrencilerde mutlak doğrular şeklinde izlenim kazandırması yönündeki yaklaşımların yerine çağdaş tarih öğretimi anlayışına paralel olarak tarihsel düşünme ve zihinsel becerileri geliştirmeye yönelik bir yol takip edilmiştir (Dilek ve Alabaş, 2010, s. 123). Bu yaklaşım çerçevesinde öğrenciler birer tarihçi gibi bilgi edinme sürecinde dünü, bugünü ve yarını arasında bir köprü kurarak mantıksal düşünme süreci bağlamında zihinsel becerilerini deneyimleme ve geliştirme olgusunu kazanır.

İlgili alan yazını incelendiğinde okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim kademesindeki ders programlarına yönelik çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmüştür (Aydın, 2017; Baş, 2017; Bozkaya, 2021; Demir ve Demir, 2012; Kaya ve Aydın, 2024; Sapsağlam, 2013). Bu çalışmaların yanı sıra özellikle tarih eğitimi alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde Öztürk (2009) tarih dersi öğretim programını eleştirel bir şekilde değerlendirirken, Boykoy’un (2011) ise 1939-1945 yıllarında tarih öğretim programları ve tarih ders kitaplarını incelendiği gözlemlenmiştir. Ayrıca Aktekin ve Ceylan (2012) 9. sınıf tarih dersi programını öğretmen görüşlerine göre değerlendirirken, Gezer vd. (2014) ise 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Program kazanımlarının revize edilmiş Bloom taksonomisine göre incelendikleri saptanmıştır. Yine Keskin (2015) tarih dersi öğretim programı doğrultusunda ders kitaplarını değerler eğitimi açısından incelerken, Şimşek (2016) ise taslak tarih öğretim programının değerlendirilip çeşitli öneriler sunduğu görülmüştür. Bunlarının yanı sıra Kaya (2017) 2010- 2013 yıllarında YGS ve LYS tarih sorularını tarih dersi öğretim programına göre değerlendirirken, Özdemir (2017) ise tarih dersi öğretim programını değerler eğitimi açısından

analiz etmiştir. Son olarak da Erkan ve Çoban (2018) değerler eğitimi açısından tarih dersi öğretim programı ile ders kitaplarını değerlendirirken, Yıldırım (2018) ise 2007 ve 2017 tarih dersi öğretim programlarını karşılaştırmalı bir şekilde incelendiği tespit edilmiştir. İlgili çalışmalar incelendiğinde geçmişteki tarih programları üzerinde kısmi veya genel bir değerlendirme içeren çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak 2018 Tarih Dersi Öğretim Programıyla 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının karşılaştırmalı olarak değerlendirilip analiz edildiği, programın kapsamlı ve her yönüyle incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada 2018 Tarih Dersi Öğretim Programıyla 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının çeşitli açılardan benzer ve farklı yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “2018 Tarih Dersi Öğretim Programı ile 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının benzer ve farklı yönleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca sık sık tekrara düşmemek için Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı (TDÖP) olarak kısaltılmıştır.

## **Yöntem**

### **Araştırmanın Modeli**

2018 ve 2024 Tarih Dersi Öğretim Programlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan doküman tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi neticesinde araştırılması amaçlanan olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller analiz edilir. Bu tür çalışmalarda, araştırmacılar ihtiyacı olan verileri gözlem ve görüşme yapmaya gereksinim duymadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189-190). İlgili araştırma kapsamında dokümanlar incelenip karşılaştırılmış ve bu verilerden elde edilen bilgiler sistematik ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.

### **Araştırmanın Materyali**

Bu çalışmada materyal olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 ve 2024 yıllarında yayınlanmış olan Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10, ve 11. sınıflar) Öğretim Programları kullanılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında incelenen bu dokümanlar, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın resmî web sitesinden alınmıştır.

### **Veri Toplama Araçları ve Süreci**

Çalışmadaki veri toplama araçları, 2018 ve 2024 Tarih Dersi Öğretim Programları (TDÖP)’dir. Her iki program karşılaştırmalı olarak incelenerek programlara ait ortak ve farklı temalar tespit edilmiştir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda doküman inceleme tekniği kullanılarak elde edilen bu verilerin analizi yapılmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Creswell’e (2016) göre bu analiz süreci verilerin organizasyonunu, veri tabanının ön okuma işleminden geçirilmesini, temaların, ana verilerin kodlanmasını, organize edilmesini, veri sunumunu ve bu verilerin yorumlanmasını ve değerlendirilmesini içerir. Yıldırım ve Şimşek (2016) göre ise bu analiz sürecinde elde edilen bulgular okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulur. Çalışma kapsamında elde edilen veriler sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. İlgili çalışmada programlar incelenirken programın içeriğinde yer alan başlıklar ve alt başlıklar tema olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte programlar arası çeşitli kıyaslamalar da yapılmıştır. Bu bağlamda analiz sürecinde, programların amaçları, değerleri, öğrenme stilleri, ölçme ve değerlendirme ilkeleri, kazanımları, üniteleri vb. başlıklardan bulgular üretilmiştir.

## Bulgular

Bu bölümde 2018 ve 2024 TDÖP incelenmiş ve ilgili programlar benzerlikleri ve farklılıkları açısından karşılaştırılmıştır.

### Programların İçindekiler Bölümü

2018 Tarih Dersi Öğretim Programının (9-11. sınıflar) içeriği; “İlk olarak Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları ana başlığı altında Öğretim Programlarının Amaçları, Öğretim Programlarının Perspektifi, Değerlerimiz, Yetkinlikler, Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı, Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları, Sonuç, ikinci olarak Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanması ana başlığı altında Öğretim Programının Temel Felsefesi ve Genel Amaçları, Alana Özgü Yeterlilik ve Beceriler, Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar, Ünite, Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu, Tarih Dersi Kitap Forma Sayıları ve Kitap Ebadı, üçüncü olarak da Tarih Dersi Öğretim Programının Yapısı ana başlığı altında Öğretim Programının Yapısı, Sınıf Düzeylerine Göre Ünite, Kazanım ve Açıklamaları, 9, 10 ve 11. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları” şeklinde oluşmaktadır. 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının (9- 11. sınıflar) içeriğinde ise “İlk olarak Tarih Dersi Öğretim Programı ana başlığı altında Tarih Dersi Öğretim Programının Temel Felsefesi ve Özel Amaçları, Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına İlişkin Esaslar, Ünite, Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu, Tarih Dersi Kitap Forma Sayıları ve Kitap Ebatları, Tarih Dersi Öğretim Programının Yapısı, ikinci olarak da Tarih Dersi Öğretim Programı Sınıf Düzeylerine Ait Üniteler ana başlığı altında 9, 10 ve 11. sınıf” ünitelerine yer verilmiştir.

### Programların Benzer ve Farklı Niteliklere Yönelik Karşılaştırmalar

#### *Programların Temel Yaklaşım ve Özel Amaçlar Açısından Karşılaştırılması*

2018 TDÖP’te yeni tarih öğretimi anlayışı esas alınarak tarihsel düşünme becerisini ön plana çıkarmış, kanıt değerlendirme, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerileri edinmiş bireyler yetiştirmek esas alınmıştır. Bu hedef doğrultusunda tarih biliminin doğası gereği farklı sosyal bilim dallarının perspektif ve terminolojisinden yararlanılmıştır. Öğrencilerin tarihteki farklı konulara bütüncül bir bakış açısıyla bakmalarını sağlamalarının yanı sıra tarih derslerinin anlaşılır ve zevkli hale getirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu programda kronolojik ve tematik anlayış benimsenmiştir.

2024 TDÖP’te ise arkeoloji, antropoloji, coğrafya, ekonomi, felsefe, hukuk, siyaset bilimi ve sosyoloji gibi disiplinlerden faydalanılarak sosyal bilimlerinin bakış açısı ve disiplinlerarası bir anlayış esas alınmıştır. Tarih dersinin kapsamına tarihi olayların yanı sıra insanın çeşitli faaliyetlerini inceleyen; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekleri de esas alan insanlık tarihi perspektifiyle yaklaşmıştır. Tarih disiplini geçmişi sadece siyasî ve askerî değil aynı zamanda kültürel, entelektüel, sosyal, felsefî, dinî (inanış) açısından incelenmiş, bir bütün olarak yaklaşmış ve eş zamanlı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Böylece “coğrafi unsurlar, din ve inanış, sosyal reformlar, aile hayatı, kadının konumu, afetler, göçler ve salgın hastalıklar ile bilim ve teknoloji, günlük hayat, tarım, sanayi, ticaret ve ulaşım” (MEB, 2024, s. 4) gibi konulara yer verilmesine olanak sağlanmıştır. Bu durum öğrencilerin tarih dersine geniş bir perspektifle bakmasına ve tarih dersini günlük hayatla ilişkilendirmelerine olanak sağlayabilir.

2024 TDÖP’te bilgi aktarımı odaklı tarih öğretimi yerine beceriyi esas alan bir öğretim anlayışına geçilmiştir. Bu becerinin gerçekleştirilebilmesi için sadeleştirilmeye gidilmiş ve siyasi tarihin yanı sıra insanı merkeze alan sosyal tarih konuları benimsenmiştir. Bu programda da tematik

yaklaşım benimsendiği gibi özellikle tema içeriklerinin oluşturulmasında kronoloji mefhumu esas alınmıştır. Bu yönüyle program 2018 TDÖP ile benzerlik göstermektedir. 2024 TDÖP’te ilk kez dijital tarihe yer verildiği gibi yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen yeni tarihsel bilgi ve bulgular program içeriğine yansıtılmıştır. Öğretme ve öğrenme uygulamalarında çevirim içi ortamların kullanımı benimsenmiştir. 2018 TDÖP’te öğrenciye edindirilmesi gereken değerlerden bahsedilmesine karşın 2024 TDÖP’te ise örnek olay ve metinler üzerinden konularla değerler ilişkilendirilmesi, toplumun temel unsurları ihtiva eden millî ve manevî değerlerin uygulamalı bir şekilde öğrenciye aktarılması amaçlanmıştır. Millî ve manevî değerlerin örnek olaylar üzerinden gösterilmeye çalışılması bu programın olumlu bir özelliği olarak değerlendirilebilir. Çünkü ergenlik dönemindeki birey, kimlik oluşturma evresindedir. Durmuş’a (2005: s. 25) göre ergenlik dönemindeki bireyin ailesi onun bu kimlik arayışı döneminde bulunduğunu göz önünde bulundurarak ona örnek olmaya, örnek bulamıyorlarsa örnek göstermeye, bulundukları zaman ve mekânın koşullarında bunu yapamıyorlarsa geçmişten örnek olabilecek insanların hayatlarını, çalışmalarını vb. özelliklerini onların önlerinde hazır etmeye çalışmalıdırlar. Kaya ve Erol (2018) bu dönemde bireyin kişiliğinin şekillendiğini belirtmektedir. Bu dönemde örnek olay ve metinler üzerinden tarih konularının değerlerle ilişkilendirilmesi öğrencilerin öz güven duygularının gelişimine de katkı sunabilir. Nitekim Aydın ve Kaya (2022) yaptıkları çalışma neticesinde biyografi kitapları okuyan deney grubu öğrencilerinin farklı kitaplar okuyan kontrol grubu öğrencilerine göre öz güven puanlarının son testte daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla beraber öğrenciler özellikle tanınmış kişilerin hayat hikayelerinden etkilenecek onlar gibi ünlü olmayı ve başarıya giden yolda pes etmemeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

2024 TDÖP oluşturulurken sosyal bilimler alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri esas alınmıştır. Öğrencilerin tarih okuryazarı haline gelebilmeleri için tarih derslerinin ilgi çekici ve merak uyandırıcı bir yapıyla birlikte, sorgulayıcı ve güncel hayatla ilişkilendirilecek bir biçimde öğretilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında insanı ve onun faaliyetlerini geçmiş-bugün-gelecek ekseninde anlamlandırıp kavrayabilmek için tarih okuryazarı bireyler yetiştirmek esas alınmıştır. Nitekim bu anlayışla tarih dersi sadece geçmişteki olayların bir anlatımından ziyade bugüne ilişkilendirilip geleceğin inşasında bir yol haritası olarak görülmüştür.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitimi’nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanan 2018 ve 2024 Tarih Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar Tablo 1’de verilmiştir:

**Tablo 1**

*2018-2024 Tarih Dersi Öğretim Programlarının Amaçlar Bakımından Karşılaştırılması*

|   | Özel Amaçlar                                                                                                                  | Programlar |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1 | Tarihin siyasi ve askerî olayların yanı sıra sosyal, ekonomik ve kültürel alanları da kapsadığına dair kanıtlar göstermeleri, | 2018/2024  |
| 2 | Tarihsel olayların meydana geldiği dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıttığını kavramaları,       | 2018/2024  |
| 3 | Tarihsel süreçte toplumlar arasında meydana gelen siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimleri çözümlemeleri,           | 2018/2024  |

|    |                                                                                                                  |           |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 4  | Tarihsel olay, durum, kişi, kurum ve fikirleri ait olduğu dönemin koşulları içinde değerlendirilmeleri,          | 2018/2024 |
| 5  | Tarihsel süreçteki olay, durum, kurum ve fikirleri değişim ve süreklilik açısından yorumlamaları,                | 2018/2024 |
| 6  | Tarihsel süreçte öne çıkan kişi, toplum, devlet ve medeniyetleri araştırmaları,                                  | 2018/2024 |
| 7  | Tarihsel bilginin inşa sürecinde tarihçilerin esas aldığı yöntemleri uygulamaları,                               | 2018/2024 |
| 8  | Tarihi öğrenirken ve araştırırken ihtiyaç duydukları teknolojileri etkin bir şekilde kullanmaları,               | 2024      |
| 9  | Türk milletinin insanlığa katkılarına dair kanıtlar göstermeleri,                                                | 2018/2024 |
| 10 | Türk tarihini ve kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri açıklamaları,                                        | 2018/2024 |
| 11 | Millî kimliğin oluşum sürecini çözümlemeleri,                                                                    | 2018/2024 |
| 12 | Medeniyetimizin dayandığı millî ve manevi değerleri davranışlarına yansıtmaları,                                 | 2018/2024 |
| 13 | İnsanlığın ortak mirasının korunmasında ve yaşatılmasında duyarlılık göstermeleri,                               | 2018/2024 |
| 14 | Tarih dersinin birey ve toplum hayatına katkıları çerçevesinde ders dışında da tarih öğrenmeye istekli olmaları, | 2024      |
| 15 | Tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları amaçlanmaktadır.         | 2024      |

Tablo 1 incelendiğinde, 2018 TDÖP’te 13, 2024 TDÖP’te ise özel amaçlara 15 maddede yer verilmiştir. Ayrıca hem 2018 hem de 2024 TDÖP’te yer alan amaçlar her ne kadar bire bir aynı cümleler olmasa da ana fikir açısından 12’si benzer oldukları için aynı kategoride değerlendirilmiştir. 2024 TDÖP’te 3 maddeye ise ilk kez yer verilmiştir. Bunlardan birincisi “dijital tarih” kavramını temel alan “Tarihi öğrenirken ve araştırırken ihtiyaç duydukları teknolojileri etkin bir şekilde kullanmaları”, ikincisi “tarih bilinci” ve “tarih okuryazarlığına” sahip bireyler yetiştirmek amacını yansıtan “Tarih dersinin birey ve toplum hayatına katkıları çerçevesinde ders dışında da tarih öğrenmeye istekli olmaları” ve üçüncüsü de elde edilen bilginin doğru ve etkili aktarılmasına yönelik “Tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türkçeyi doğru ve etkili kullanması” maddelere yer verilmiştir.

### ***Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına İlişkin Esaslar***

2018 TDÖP’te öğretim programının perspektifi, değerler, yetkinlikler, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, bireysel gelişim ve öğretim programları, alana özgü yeterlilikler ve beceriler başlıkları altında programla ilgili açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. 2024 TDÖP’te “Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına İlişkin Esaslar” başlığı altında 2018 TDÖP’te yer alan bilgilerin büyük bir bölümüne değinilmiştir.

2018 TDÖP’te tarih dersleri işlenirken kalıcı ve anlamlı bir öğrenmenin meydana gelebilmesi için kavramların önemine vurgu yapılmıştır. Öğrencilerin ünitelerle ilgili bilgi düzeyini tespit ettikten sonra konuyla ilgili temel kavramların öğretimine ilişkin esaslara değinilmiştir. 2024 TDÖP’te kavram öğretimine yönelik etkinliklere önem verilmiştir. Öğrenme-öğretme



uygulamalarında öğrenci yapısına göre kavram haritası, kavram ağı, kavram bulmacası, kavram karikatürü ve kavramsal değişim metni gibi materyallerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

2024 TDÖP’te öğrenme ve öğretmen uygulamaları öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, öğrencilerde kalıcı bir öğrenmenin oluşmasına olanak sağlayan değişik öğretim yöntem ve tekniklerin uygulandığı disiplinlerarası ilişkileri anlamayı kolaylaştıran kapsamlı bir çerçevede sunulmuştur. Ayrıca 2024 TDÖP’te ünitelerin işleniş sırası ve ünitelere ayrılan süre programda belirtilmesine karşın zümre öğretmenlerinin dersleri planlarken çevre şartlarını ve öğrenci düzeylerini dikkate almaları gerektiği üzerinde de durulmuştur. Bu durum öğrencilerin bireysel farklılıkları ve çevre şartları göz önünde bulundurularak yapılan bir planlamanın öğrencilerde daha kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesine olanak sağlayabilir.

2018 TDÖP’te önemli şahsiyetlere vurgu yapılmış, tarihin şekillenmesinde önemli rol oynayan bu şahsiyetlerin yaptıkları faaliyetlerin konu ve kazanımlarla ilişkilendirilerek öğretilmesi hedeflenmiştir. 2024 TDÖP’te ise fikirleri, eserleri ve kişilik özellikleriyle ön plana çıkan tarihi karakterlerin ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Tarihi karakterlerin öğretiminde biyografileri verilirken ezberden kaçınılması gerektiği, tarihi karakterlerin alana katkıları, ortaya koydukları eserler ve öğrenciler tarafından model alınması gereken yönleri vurgu yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu yönüyle 2024 TDÖP, 2018 programına göre tarihi karakterlerin çok yönlü özelliklerinin kavratılması açısından daha zengin bir içeriğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

2018 TDÖP’te öğretmenler tarihi konuların öğretiminde özellikle yer ve mekân temelli öğrenme çerçevesindeki etkinliklere önem verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Öğretmen kontrolünde olmak koşuluyla sanal müze ile çevre ve okul şartları uygun ise tarihi mekân ve müze ziyaretlerinin yapılabileceği belirtilmiştir. 2024 TDÖP öğrencilerin çevreleri ile daha fazla etkileşim içine girerek öğrenme sürecine yaşantılarını da ekleyecek biçimde tasarlanmıştır. İlgili program 2018 TDÖP’e göre daha zengin ve daha detaylı eğitim-öğretim ortamları sunmayı ve bu ortamlardan istifade etmeyi amaçlamıştır: “Okul içi öğrenme ortamlarının (sınıflar, okul kütüphaneleri, laboratuvarlar, okul bahçeleri vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (arkeolojik kazı alanları, sergiler, kütüphaneler, müzeler, millî parklar, kültür merkezleri, bilim ve sanat merkezleri, resmî ve özel kurum ya da kuruluşlar, tarihî mekânlar, anıtlar, şehitlikler, savaş alanları vb.) olabildiğince yararlanılmalıdır.” Ayrıca okul içi veya dışı öğrenme sürecinde öğrencilerin özellikleri, okulun imkanları ve ekonomik olanakları göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Dijital bilgiye ulaşma ortam ve uygulamaları ile ulusal ve uluslararası ölçekteki projelerden istifade edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin tarihsel duyarlılığını ve milli şuurunu geliştirebilmek için milli, dini gün ve bayramlardan yararlanılabileceği belirtilmiştir.

2018 TDÖP’te tarih dersinin önemli özelliklerinden biri olan kronolojik sıralamaların öğrencilerinin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yönelik olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Özellikle sıralanan olay ve olguların ezberletilmemesi yoluna gidilmesi belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te öğrencilerin zaman mefhumunu algılamasını ve kronolojik düşünme yeteneğini geliştirmesini isteyen bir öğretmenin kronolojik konuları ihtiva eden tarihsel verileri ve kaynakları kullanarak öğrencilere yorumlatabileceği gibi bu beceriyi kazandırırken tarih şeridi, tarihsel hikâye ve akış şeması gibi materyallere de yer verilebileceği belirtilmiştir.

2018 TDÖP’te tarih dersiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerler öğrencilere kazandırılmak istenirken sadece MEB tarih ders kitaplarına bağlı kalınmaması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin sınıf düzeylerini göz önünde bulundurarak mevzuat ve kazanımlara uygun olan

öğretim materyallerini hazırlayaabilecekleri veya EBA vb. ortamlarda var olan bu tür materyalleri derslerde kullanabilecekleri belirtilmiştir. Ayrıca dijital kaynakların kullanımı konusunda MEB tarafından belirlenen kurallara uyulması gerektiği vurgulanmış, bu tür materyallerin kullanım konusunda intihal yapılmaması, etik kurallarına ve telif haklarına riayet edilmesi gerektiği özellikle belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te öğrenme çıktıları ve öğrenci özellikleri göz önünde bulundurmak koşuluyla öğretmenlerin dijital unsurların yanı sıra resim, fotoğraf vb. gibi geleneksel, heykel, mimari vb. gibi modern sanat tarzları ile roman, türkü ve şiir vb. gibi edebi türlerden istifade edebilecekleri belirtilmiştir. Hatta tarih dersi öğretimi programı kapsamında öğrencilerle biyografi üzerine yapılacak bir etkinlikte biyografisi incelenecek kişilerin eğitim ve faaliyetlerinin yanı sıra kişilerin yaşadıkları dönemin siyasi, kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerine çalışma etkinliği içerisinde yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin öğrenme-öğretme uygulamalarını gerçekleştirirken tarihsel kaynakların kullanımı üzerinde durulmuştur. Bu kaynakların kullanımı esnasında telif hakları konusunda gerekli bilgiye sahip olunması ve intihale sebep verebilecek yaklaşımlardan uzak durulması gerektiği vurgulanmıştır. Bilhassa dijital kaynakların kullanılması konusunda MEB tarafından belirtilen kural ve kaidelere riayet edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Öğrenme-öğretme uygulamalarında dijital etkinlik oluşturma etkinliklerinde yararlanılabileceği belirtilmiştir.

2018 TDÖP’te programın temelini oluşturan önemli bir unsur da değerler öğretimidir. Bu kapsamda kök değerlerin öğrencilere edindirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu değerler şunlardır: “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” Bahsedilen değerlerin hem kendi başlarına hem de ilişkili oldukları alt değerler göz önünde bulundurularak öğrenme sürecinde ele alınacağı ifade edilmiştir. 2024 TDÖP’te program uygulanırken içerik çerçevesinde öğrencilere milli ve manevi değerlerin kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda öğrenme-öğretme sürecinde değerlerin öğrencilere kazandırılabilmesi için uygun koşullarda ilgili değerlerin kazandırılmasına imkân oluşturacak yaşantıların sağlanması ve öğrencilerin bunlara aktif katılımını sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenler öğrenme çıktılarıyla ilişkili değerlerin yanı sıra örtük program anlayışından hareketle okulun bulunduğu sosyal ve kültürel çevrenin özellikleriyle öğrencilerin bireysel farklılıklarından kaynaklanan özellikleri gibi değişkenleri baz alarak program kapsamında sunulan diğer değerlerin edinilmesinde rehberlik edebilecekleri vurgulanmıştır. Değerlerin kazanılmasında değer telkini, değer açıklama vb. gibi yaklaşımlardan istifade edilerek öğrencilerin bu değerleri tanımasına, kavramasına ve içselleştirilmesine dikkat edilmesi gerektiği özellikle belirtilmiştir.

2018 TDÖP’te öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası seviyede; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında gereksinim duyacakları beceriler yelpazesi içerisinde olan “ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenen yetkinliklere yer verilmiştir. 2024 TDÖP’te ise bu yetkinliklere yer verilmemiştir. Ancak 2024 TDÖP’te tarih eğitimi kapsamında öğrencilere kişisel, ulusal ve uluslararası seviyede tarihsel anlayış kazandırmak suretiyle öğrencilerin kendi kimliklerini geliştirmelerine olanak sağlanacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda sosyal-duygusal öğrenme yetenekleri, değerler ve okuryazarlık becerileri bütüncül bir şekilde işe koşulmuş; bunları bilgi edinme sürecinde nasıl kullanılacağına yönelik öğretmenlere çeşitli örneklemeler sunulmuştur.

2018 TDÖP’te her bireyin farklı özelliklere sahip olduğuna vurgu yapılarak tarih dersinin ölçme ve değerlendirme sürecinin azami çeşitlilik ve esneklik ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca aşağıdaki ilkelere yer verilmiştir:

- “1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.”

2024 TDÖP’te ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrencilerin gelişimsel ilerlemelerinin takip edilebilmesinin yanı sıra kullanılan öğretim yaklaşımının etkililiğini tespit edilebilmesine yol gösterecek biçimde dizayn edilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrencilerin özellikle bireysel farklılıkların da göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Bundan dolayı öğrencinin performansını tespit edebilmek için tek bir ölçme araç ve yönteminden farklı ölçme araçlarıyla birden fazla delile ihtiyaç duyulması gerektiği belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te tarih dersiyle ilgili ölçme ve değerlendirme süreçleri tasarlanırken şu hususlara dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur:

- “1. Öğrenciyi öğrenmeye güdüleyecek, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu, zamana ve öğrenciye göre esneklik gösterebilen ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Bu uygulamalar yapılandırılırken programın tüm bileşenleriyle uyumlu olası gerektiğine vurgu yapılmıştır.
2. Programda her öğrenme çıktısına ilişkin en az bir öğrenme kanıtı sunulmuştur. Ancak eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamalarının bir parçası olduğu ve içeriğe dâhil edildiği için bunlara yönelik herhangi bir ölçme ve değerlendirme araçlarına doğrudan yer verilmemiştir.
3. Ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin tüm öğrenme-öğretme yaşantılarında kullanılabilme özelliğine sahip olmasının yanı sıra öğrencilerinin etkin katılımıyla ve öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilebilecek şekilde

tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca programda çeşitli ölçme-değerlendirme araç ve yöntemleri örnek olarak verilmiştir. Öğretmenlerin ölçme amaçları ve öğrenme çıktılarını göz önünde bulundurarak farklı ölçme ve değerlendirme araçları kullanılabileceği belirtilmiştir.

4. Her ünitenin en az bir öğrenme çıktısını ölçme ve değerlendirmeye yönelik performans görevi verilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

5. Ölçme-değerlendirme araç ve yöntemleri uygulanırken -bu çağın en önemli özelliği- olan dijital olanaklardan yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda bilgi görseli, broşür, poster, afiş gibi araçların yanı sıra öykü, sanal pano, sunum gibi dijital uygulamaların kullanımına yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

6. Ölçme ve değerlendirme araçlarının çeşitliliğine önem verilmiştir. Buna yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin öğrenme çıktıları, içerik ve öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda kendi yaklaşımlarını belirlemelerine fırsat sunulmuştur. Bu doğrultuda açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirmeli sorular ile doğru-yanlış madde türleri, gözlem formu, kontrol listesi, dereceli puanlama anahtarı (rubrik) ve çalışma yaprağı gibi tamamlayıcı ölçme araçlarından yararlanılmıştır. Çıkış kartı, T cetveli, karşılaştırma tablosu gibi araçların yanı sıra performans görevi, proje ve sözlü yoklamalar kullanılmıştır.

7. Bu ölçme araçlarına ek olarak öz, akran ve grup değerlendirme forumları aracılığıyla öğrencilerin de değerlendirme sürecine aktif katılımı sağlanmaya çalışılmıştır.

8. Tarih alan becerilerinin değerlendirilmesinde tarihsel empati, tarihsel kaynak/kanıt analiz, değişim ve süreklilik, bildiklerim, merak ettiklerim, öğrendiklerim ve hissettiklerim, tarihsel bakış açısı formlarından yararlanılması gerektiği belirtilmiştir. Bu formlar programda ekte sunulmuştur. Öğretmenlere yol göstermesi açısından olumlu bir örnek teşkil etmektedir.”

2018 TDÖP’te bireylerin gelişim özellikleri dikkate alınarak destekleyici önlemler alınabileceği belirtilmiştir. Bu amaç doğrultusunda öğretim programı bireysel farklılıkları esas alarak yapılandırılmıştır. Bireysel farklılıkla ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiş, öğretmenlerin, öğrencilerin gelişim hızlarını göz önünde bulundurarak onların durumlarına daha duyarlı davranmaları gerektiği belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te bireysel farklılıklar kavramı yerine farklılaştırma kavramı kullanılmıştır. Farklılaştırma başlığı altında her öğrencinin kendine has yetenek, ilgi ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının yanı sıra esnek grup uygulaması, sürekli değerlendirme ve uyarılma yaklaşımı ön planda tutulmuştur. Ayrıca okul içi ve dışındaki faaliyetlerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerin yanı sıra bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak program yapılandırılmıştır. Farklılaştırma bölümü zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Zenginleştirme kısmı arkadaşlarına nazaran daha ileri seviyede olan öğrencilerin potansiyellerini en üst seviyeye çıkarabilmek için öğretmenlere özgü önerilerin yer aldığı kısımdır. Destekleme kısmı ise eğitim sürecinde zorlanan öğrencilere ilave destek ve zaman verilmesi konusunda öğretmenlere çeşitli önerilerde bulunulduğu bölümdür.

2018 TDÖP’te tarihin doğası ve tarihçilerin çalışma esasları göz önünde bulundurularak öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine sahip olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu beceriler hakkında kısa açıklama bilgilerine yer verilmiştir. 2024 TDÖP’te ise beceri öğretimi ön

planda tutulmuştur. Öğrenme çıktıları esas alınarak kavramsal, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin yanı sıra alana özgü becerilerin uygun öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak öğrencilere aktarılabilmesi belirtilmiştir.

2024 TDÖP’te 2018 programından farklı olarak tarih dersi öğretiminin uygulanmasına ilişkin çeşitli esaslar belirtilmiştir. Bu esaslar aşağıda açıklanmıştır.

Tarih dersi öğretim programının kademeli olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Bundan dolayı bir önceki kademeye ilgili öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine ilişkin öğrenme eksikliklerinin zümre öğretmenleri tarafından tespit edilip bu eksiklikleri ortadan kaldırmaya yönelik dersin içeriğine ait hususlar eğitim-öğretim sürecinin başlangıç aşamasında zümre öğretmenlerince karar alınarak uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin ortaöğretimdeki tarih dersiyle ilgili hazırbulunuşluk düzeylerini tespit etmek amacıyla “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1, 2 ve 3. sınıflar) ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) ile Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının (8. sınıf)” içeriklerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bu durum öğretmenlerin, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini tespit etmek için hazırlayacakları sınavların rastgele değil de belli bir kritere göre hazırlanmasına katkı sunabilir. Öğrencilerin ders yılı başında hazır bulunuşluk düzeylerinin tespit edilmeye çalışılması, tarih dersinde öğrencilere edindirilmek istenen öğrenme çıktılarının kalıcı olmasını sağlamanın yanı sıra eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimli geçmesine olanak sağlayabilir. Ayrıca ilgili programda öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve öğrenme biçimleri esas alınarak öğrenme çıktılarıyla bütünlük gösteren farklı öğretim materyallerinin yapılandırılması ve kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Öğretim materyalleri oluşturulurken zümre öğretmenleriyle birlikte diğer branş öğretmenleriyle de iş birliği yapılabileceği ifade edilmiştir. Bu durum öğretim materyallerinin çok yönlü ve işlevsel bir yapıda olmasına katkı sağlayabilir.

Yapılandırmacı yaklaşımın temelini oluşturan araştırma, inceleme, analiz etme ve değerlendirme gibi kavramlara 2024 TDÖP’te uygulamaya ilişkin esaslarda yer verildiği görülmektedir. Nitekim ilgili programda yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkelerinden araştırma, inceleme, analiz ve değerlendirme gibi bilimsel faaliyetlerin multidisipliner arası ve bağlama dayalı bir anlayışla zümre öğretmenleri tarafından planlanması ve yürütülmesi hususu üzerinde durulmuştur.

Öğrenci merkezli eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir sınıf ortamında derslerin daha eğlenceli ve öğrenmenin daha kalıcı olabileceğini söylemek mümkündür. İlgili programda öğrencilerin aktif katılım gösterdiği, düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebildiği, sosyal ve duygusal becerilerin gelişimine katkı sunan bir sınıf ikliminin oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Böyle bir sınıf ikliminin oluşturulması öğrencilerde demokratik bir anlayışın oluşmasına katkı sunduğu gibi öğrencilerinin demokratik bir yaşam felsefesini benimsemelerine yardımcı olabilir.

2024 TDÖP’te program uygulanırken içerik çerçevesinde öğrencilerin Türkçe söz varlıkları ve dil becerilerinin geliştirilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Hatta bu kapsamda zümre öğretmenleri tarafından programın öğrenme çıktılarıyla uyumlu ve paralellik arz eden uygun kitap okuma listelerinin hazırlanması ve öğrencilere bir eğitim-öğretim yılında onların tarih birikimi ve kültürüne katkı sunabilecek asgari iki kitap okutulması şekilde planlanması gerektiği belirtilmiştir. Tarih dersi kapsamında öğrencilere “Tarih öğretimi ve yazımı, tarih metodolojisi, dijital tarih, Tarım Devrimi, İslamiyet öncesi Türk tarihi, Türk topluluklarının göçleri, Hz. Muhammed’in hayatı, Dört Halife Dönemi, İslam medeniyetinde bilim, kültür ve sanat, Türkiye Selçuklularında

ekonomi ve sosyal hayat, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında rol oynayan âlimler, Rumeli Türklüğü, Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneği, İstanbul'un Fethi ve II. Mehmed, Avrupalıların sömürgeci politikaları, Lale Devri, tarihsel süreçte depremler, Şark Meselesi, Osmanlı Devleti'nde sanayileşme, Balkan Savaşları, Balkanlarda Rumeli Türklüğüne karşı baskılar, sürgünler ve göçler, I. Dünya Savaşı süreci, Türk-İslam medeniyetinde vakıflar, Osmanlı Devleti'nde saray ve mutfak kültürü" konularında alanında uzman kişiler tarafından yazılmış kitapların okuma listesine dâhil edilmesi gerektiği özellikle belirtilmiştir. Böyle bir uygulama öğrencilerin hem dil becerilerinin gelişmesine olanak sağlar hem de öğrencilerde akademik bir tarih birikiminin oluşmasına katkı sunar. Ayrıca öğrenme çıktılarıyla uyumlu okutulacak kitap konularının verilmesi öğretmenlerin rastgele veya kendi ideolojik dünyalarına yönelik kitap tavsiyesinde bulunmalarına engel oluşturabilir.

2024 TDÖP'in yapılandırılmasında bütüncül eğitim yaklaşımı esas alınmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda tarih öznesinin "insan" olduğu belirtilmiş, insanın zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal yönden çok yönlü bir varlık olduğu göz önünde bulundurularak nitelikli yetiştirilmesine odaklanılması gerektiği ifade edilmiştir.

2024 TDÖP'te içerik çerçevesi oluşturulurken güncel gelişmeler ve tematik yaklaşımlar esas alınmıştır. Ayrıca olayların uygun yerlerde ve eş zamanlı bir biçimde yürütülmesine olanak sağlanılmaya çalışılmıştır. Sosyal tarih anlayışına yönelik konular ön planda tutulmuştur. İlgili programda öğrenme çıktılarıyla alakalı güncel konular; farklı yöntemler kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme vb. beceriler ile ilişkilendirilmek suretiyle sınıf ortamına taşınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum demokratik bir sınıf ortamının oluşmasına katkı sunduğu gibi düşünen, araştıran, sorgulayan ve değerlendiren bireylerin yetişmesine yardımcı olabilir.

2024 TDÖP'te öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri sonucu ortaya koydukları araştırma ürünlerinin "kitap, dergi, panel, seminer, bilim şöleni, proje fuarı, sosyalfest, TÜBİTAK öğrenci araştırma projeleri" dijital ortamlarda sunularak paylaşılabileceği belirtilmiştir. Bu tür etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin motivasyon seviyelerini artırırken aynı zamanda arkadaş ortamında düşünce ve duygularını daha özgür bir şekilde ifade etme yeteneğini geliştirecek, araştırma metodlarına hâkim olmasını, zamanını daha verimli kullanmasını, sorumluluk bilinci kazanmasını ve hayatının her safhasında yaygın öğrenme alışkanlığı elde etmesini sağlayacak önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum dijital ortamda kullanılan materyallerin öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden gelişimine katkı sunacak bir şekilde kullanılmasına olanak sağlar.

### **2018 TDÖP ile 2024 TDÖP'ün Ünite ve Kazanımlar (Öğrenme Çıktısı) Açısından Karşılaştırılması**

2018 TDÖP'te 9. sınıf düzeyinde 6 üniteye, 10. sınıf düzeyinde 7 üniteye ve 11. sınıf düzeyinde 6 üniteye yer verilmiştir. Her üniteyle ilgili kazanım sayılarına, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süreye ve bunların ders saatlerine oranına ilişkin bilgi verilmiştir.

2018 TDÖP'te 9. sınıf ünite, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 2'de verilmiştir:

**Tablo 2**

*2018 TDÖP 9. Sınıf Ünite, Kazanım, Süre ve Oran Sayıları*

| Ünite                                                        | Kazanım Sayısı | Süre (Ders) | Oran (%) |
|--------------------------------------------------------------|----------------|-------------|----------|
| 1. Tarih ve Zaman                                            | 3              | 6           | 8,3      |
| 2. İnsanlığın İlk Dönemleri                                  | 6              | 16          | 22,2     |
| 3. Orta Çağ'da Dünya                                         | 4              | 14          | 19,4     |
| 4. İlk ve Orta Çağlarda Türk Dünyası                         | 5              | 12          | 16,7     |
| 5. İslam Medeniyetinin Doğuşu                                | 5              | 12          | 16,7     |
| 6. Türklerin İslamiyet'i Kabulü ve İlk Türk İslam Devletleri | 5              | 12          | 16,7     |
| Toplam                                                       | 28             | 72          | 100      |

Tablo 2’de görüldüğü gibi 9. sınıfta 6 ünite yer almaktadır. 9. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 28 kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir. 9. sınıfta kazanım sayısı en fazla olan ünite “İnsanlığın İlk Dönemleri” iken en az kazanım sayısının olduğu ünite “Tarih ve Zaman”dır.

2018 TDÖP’te 10. sınıf ünite, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 3’te verilmiştir:

**Tablo 3**

*2018 TDÖP 10. Sınıf Ünite, Kazanım, Süre ve Oran Sayıları*

| Ünite                                                 | Kazanım Sayısı | Süre (Ders) | Oran (%) |
|-------------------------------------------------------|----------------|-------------|----------|
| 1. Yerleşme ve Devletleşme Sürecinde Selçuklu Türkiye | 6              | 12          | 16,6     |
| 2. Beylikten Devlete Osmanlı Siyaseti (1302-1453)     | 6              | 14          | 19,4     |
| 3. Devletleşme Sürecinde Savaşçılar ve Askerler       | 3              | 8           | 11,1     |
| 4. Beylikten Devlete Osmanlı Medeniyeti               | 4              | 10          | 13,8     |
| 5. Dünya Gücü Osmanlı (1453-1595)                     | 7              | 20          | 27,9     |
| 6. Sultan ve Osmanlı Merkez Teşkilatı                 | 2              | 2           | 2,8      |
| 7. Klasik Çağda Osmanlı Toplum Düzeni                 | 5              | 6           | 8,4      |
| Toplam                                                | 33             | 72          | 100      |

Tablo 3 incelendiğinde 10. sınıfta 7 üniteye yer verildiği görülmektedir. 10. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 33 kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir. 10. sınıfta kazanım sayısı en fazla olan ünite “Dünya Gücü Osmanlı (1453-1595)” iken en az kazanım sayısının olduğu ünite “Sultan ve Osmanlı Merkez Teşkilatı”dır.

2018 TDÖP’te 11. sınıf ünite, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 4’te verilmiştir:

**Tablo 4***2018 TDÖP 11. Sınıf Ünite, Kazanım, Süre ve Oran Sayıları*

| Ünite                                                             | Kazanım Sayısı | Süre (Ders) | Oran (%) |
|-------------------------------------------------------------------|----------------|-------------|----------|
| 1. Değişen Dünya Dengeler Karşısında Osmanlı Siyaseti (1595-1774) | 5              | 18          | 25       |
| 2. Değişim Çağında Avrupa ve Osmanlı                              | 3              | 10          | 13,8     |
| 3. Uluslararası İlişkilerde Denge Stratejisi (1774-1914)          | 4              | 12          | 16,6     |
| 4. Devrimler Çağında Değişen Devlet-Toplum İlişkileri             | 5              | 18          | 25       |
| 5. Sermaye ve Emek                                                | 3              | 10          | 13,8     |
| 6. XIX ve XX. Yüzyılda Değişen Gündelik Hayat                     | 2              | 4           | 5,8      |
| Toplam                                                            | 20             | 72          | 100      |

Tablo 4’e bakıldığında 11. sınıfta 6 üniteye yer verilmiştir. 11. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 20 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir. 11. sınıfta kazanım sayısı en fazla olan üniteler “Değişen Dünya Dengeler Karşısında Osmanlı Siyaseti (1595-1774) ile Devrimler Çağında Değişen Devlet-Toplum İlişkileri” iken en az kazanım sayısının olduğu ünite “XIX ve XX. Yüzyılda Değişen Gündelik Hayat”tır.

2024 TDÖP’te tüm sınıf düzeylerinde 3 üniteye yer verilmiştir. Üniteyle ilgili bilgilerin verildiği kısımda kazanım sayısı yerine öğrenme çıktısı sayısı kullanılmıştır. Bununla birlikte her öğrenme çıktı sayısının işlenişe ayrılabilirlik yaklaşık süreye ve bunların ders saatlerine oranına ilişkin bilgilere verilmiştir. Ayrıca her sınıf düzeyinde “Okul Temelli Planlama” başlığı altında zümre öğretmenler kurulu tarafından ders muhtevası bakımından yapılması öngörülen çalışmalar (okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, okuma çalışmaları vb.) için 4 ders saati süreye yer verilmiştir.

2024 TDÖP’te 9. sınıf ünite, öğrenme çıktısı sayısı, kazanımların işleniş için ayrılabilirlik yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 5’te verilmiştir:

**Tablo 5***2024 TDÖP 9. Sınıf Ünite, Öğrenim Çıktısı, Süre ve Oran Sayıları*

| ÜNİTE                            | Öğrenme Çıktısı Sayısı | Süre       |                 |
|----------------------------------|------------------------|------------|-----------------|
|                                  |                        | Ders Saati | Yüzde Oranı (%) |
| 1. Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih | 4                      | 18         | 25              |
| 2. Eski Çağ Medeniyetleri        | 5                      | 24         | 34              |
| 3. Orta Çağ Medeniyetleri        | 4                      | 26         | 36              |
| Okul Temelli Planlama*           | -                      | 4          | 5               |
| Toplam                           | 13                     | 72         | 100             |



Tablo 5’te görüldüğü gibi 9. sınıfta 3 ünite yer almaktadır. 9. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 13 kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir.

2024 TDÖP’te 10. sınıf ünite, öğrenme çıktısı sayısı, kazanımların işlenişi için ayrılabilir süre yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 6’da verilmiştir:

**Tablo 6**

*2024 TDÖP 10. Sınıf Ünite, Öğrenim Çıktısı, Süre ve Oran Sayıları*

| ÜNİTE                                    | Öğrenme Çıktısı Sayısı | Süre       |                 |
|------------------------------------------|------------------------|------------|-----------------|
|                                          |                        | Ders Saati | Yüzde Oranı (%) |
| 1. Türkistan’dan Türkiye’ye (1040-1299)  | 4                      | 20         | 28              |
| 2. Beylikten Devlete Osmanlı (1299-1453) | 5                      | 24         | 34              |
| 3. Cihan Devleti Osmanlı (1453-1683)     | 5                      | 24         | 33              |
| Okul Temelli Planlama*                   | -                      | 4          | 5               |
| Toplam                                   | 14                     | 72         | 100             |

Tablo 6 incelendiğinde 10. sınıfta 3 üniteye yer verildiği görülmektedir. 10. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 14 kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir.

2024 TDÖP’te 11. sınıf ünite, öğrenme çıktısı sayısı, kazanımların işlenişi için ayrılabilir süre yaklaşık süre ve bunların ders saatlerine oranı aşağıda tablo 7’de verilmiştir:

**Tablo 7**

*2024 TDÖP 11. Sınıf Ünite, Öğrenim Çıktısı, Süre ve Oran Sayıları*

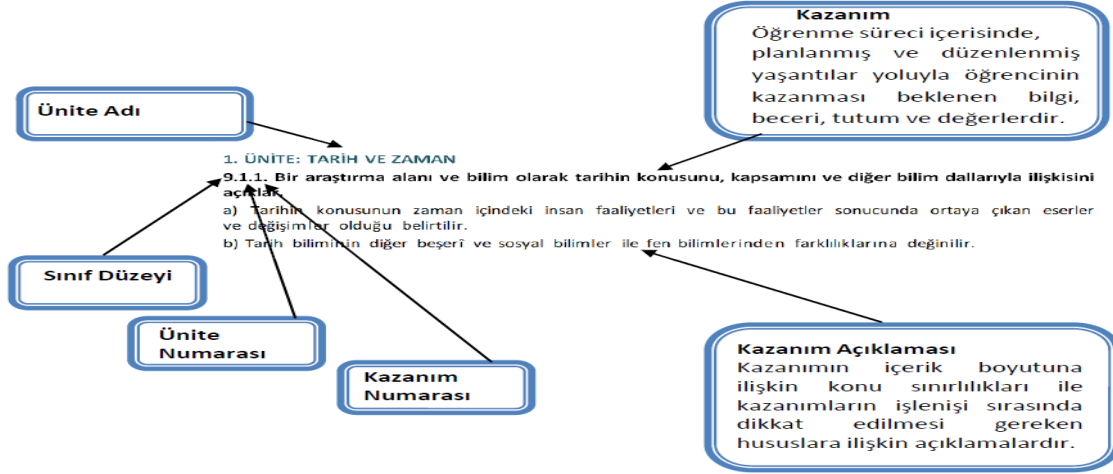
| ÜNİTE                                      | Öğrenme Çıktısı Sayısı | Süre       |                 |
|--------------------------------------------|------------------------|------------|-----------------|
|                                            |                        | Ders Saati | Yüzde Oranı (%) |
| 1. Değişen Dünyada Osmanlı (1683-1789)     | 4                      | 22         | 31              |
| 2. Dönüşüm Sürecinde Osmanlı (1789-1908)   | 4                      | 26         | 36              |
| 3. Savaşlar Sarmalında Osmanlı (1908-1918) | 3                      | 20         | 28              |
| Okul Temelli Planlama*                     | -                      | 4          | 5               |
| Toplam                                     | 11                     | 72         | 100             |

Tablo 7’de bakıldığında 11. sınıfta 3 üniteye yer verilmiştir. 11. sınıfın bütün ünitelerinde toplam 11 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımların işlenebilmesi için 72 ders saati öngörülmüştür. Her ünitenin kazanım sayısı doğrultusunda işlenecek tahmini ders saati ve bu ders saatinin toplam ders saatine oranı % olarak verilmiştir.

2018 TDÖP’te kazanım numaralandırma aşağıda yer aldığı şekildedir (MEB, 2018: 20):

### Şekil 1

#### 2018 TDÖP Kazanım Numaralandırması

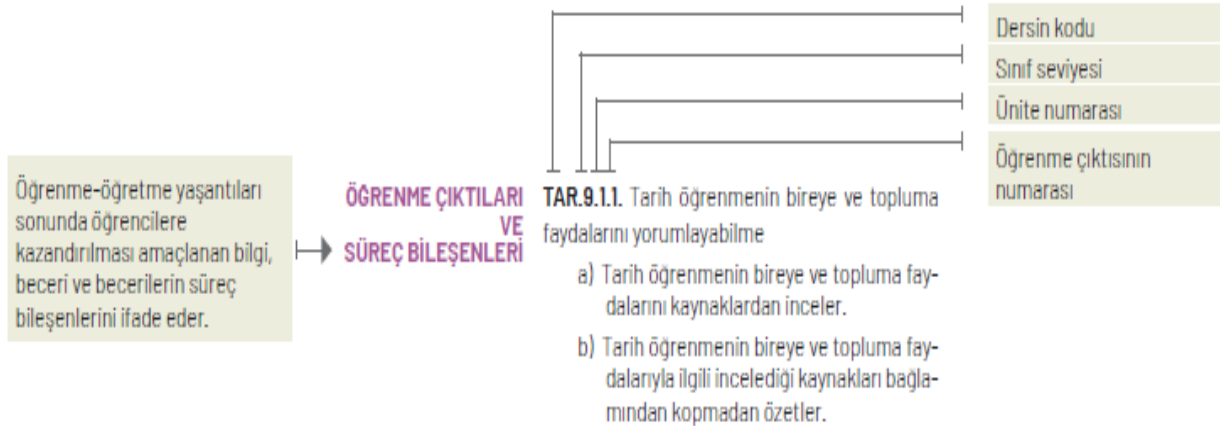


Şekil 1 incelendiğinde kazanım sayısının başındaki “9” rakamı sınıf düzeyini, ikinci sıradaki “1” rakamı ünite numarasını, üçüncü sıradaki “1” rakamı ise kazanım numarasını belirtmektedir. Rakamlardan sonra üniteyle ilgili kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca ilgili kazanımın açıklamalarına kazanımın alt kısmında yer verilmiştir.

2024 TDÖP’te öğrenme çıktısı numaralandırılması aşağıda yer aldığı şekildedir (MEB, 2024: 15):

### Şekil 2

#### 2024 TDÖP Öğrenme Çıktısı Numaralandırması



Şekil 2’de görüldüğü gibi 2024 TDÖP’te kazanım ifadesi yerine öğrenme çıktısı ifadesine yer verilmiştir. Öğrenme çıktısının baş kısmındaki “TAR” dersin kodunu, ikinci sıradaki “9” rakamı sınıf seviyesini, üçüncü sıradaki “1” rakamı ünite numarasını, dördüncü sıradaki “1” rakamı

ise öğrenme çıktısının numarasını belirtmektedir. Rakamlardan sonra üniteyle ilgili öğrenme çıktısına yer verilmiştir. Ayrıca ilgili öğrenme çıktısının açıklamaları öğrenme çıktısının alt kısmında belirtilmiştir. Bununla birlikte ilgili şekilde öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri açıklamalı bir şekilde belirtilmiştir.

### **Sonuç**

Bu araştırmada, 2018 TDÖP ile Türkiye Yüzyılı Maarif modeli doğrultusunda 2024-2025 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanacak olan 2024 TDÖP ortak ve farklı yönleri açısından değerlendirilerek karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

2024 TDÖP'in içindekiler kısmı 2018 TDÖP'e göre nicelik olarak daha az olmasına karşın nitelik olarak daha kapsamlı ve detaylı olduğu tespit edilmiştir.

2018 TDÖP'te tarihsel düşünme becerileri ön plana alınarak kanıt değerlendirme, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerileri edinmiş bireyler yetiştirmek esas alındığı görülmüştür. Bu amaç doğrultusunda farklı sosyal bilim dallarının perspektif ve terminolojisinden yararlanıldığı tespit edilmiştir. 2024 TDÖP'te ise birden çok farklı disiplinlerden yararlanılarak sosyal bilimler bakış açısının yanı sıra multidisipliner bir anlayış esas alınmıştır. Ayrıca tarih dersine tarihi olayların yanı sıra insanın çeşitli faaliyetlerini inceleyen; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekleri de esas alan insanlık tarihi perspektifiyle yaklaşıldığı görülmüştür. Bununla birlikte tarih bilimi sadece siyasi ve askeri değil aynı zamanda kültürel, sosyal, felsefi, dinî (inaniş) vb. açılardan incelenerek bu bilimine eş zamanlı bir bakış açısıyla bütüncül olarak yaklaşılmıştır.

2024 TDÖP'te tarih öğretimine bilgidan ziyade beceriyi esas alan bir yaklaşımla bakılmıştır. Tarih dersi öğretim programı oluşturulurken sosyal bilimlere özgü alan becerileri başta olmak üzere kavramsal, sosyal, duygusal ve okuryazarlık becerileri ile eğilim ve değerlerin temel alındığı görülmüştür. Ayrıca ilk kez 2024 TDÖP'de dijital tarihe yer verildiği tespit edilmiştir. Öğretme ve öğrenme uygulamalarında çevrim içi ortamların kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

2018 ve 2024 TDÖP özel amaçlar açısından karşılaştırıldığında birçok maddenin benzer olduğu görülmüştür. Ancak 2024 TDÖP'te ilk defa dijital tarih, tarih bilinci, tarih okuryazarlığına yer verilmesinin yanı sıra tarihsel anlatıları sözlü veya yazılı olarak aktarırken Türkçeyi doğru ve etkili kullanılmasının gerekliliği dile getirilmiştir.

2018 TDÖP'te etkili ve kalıcı bir öğrenmenin sağlanabilmesi için tarih öğretimiyle ilgili kavramların önemine vurgu yapılırken 2024 TDÖP'de ise tarih öğretimindeki kavramlarla ilgili etkinlikler üzerinde durulmuştur. Kalıcı bir öğrenme sürecinin sağlanabilmesi için öğrenci özellikleri göz önünde bulundurularak kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu, kavram bulmacası, kavram karikatürü ve kavramsal değişim metni gibi materyallerin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

2018 TDÖP'te tarihi olayların şekillenmesinde etkin olan karakterlerin yaptıkları faaliyetler konu ve kazanımlarla öğretilmesi esas alınmıştır. 2024 TDÖP'te ise karakterlerin sadece tarihi olaylarda yaptıkları faaliyetlerin yanı sıra düşünceleri, eylemleri, eserleri ve kişilik özellikleriyle ön plana çıkarıldığı görülmüştür. Bu karakterlerin öğretiminde ezberden ziyade biyografi aracılığıyla öğretiminin esas alındığı tespit edilmiştir.

2018 TDÖP'te tarih öğretimi esnasında sanal müze ile okul ve çevre şartlarının uygunluğu dikkate alınarak müze ve tarihi mekanlara yönelik ziyaretlerinin yapılabileceği dile getirilmesine

karşın 2024 TDÖP’te ise bu eğitim-öğretim ortamları daha zengin ve daha detaylı bir şekilde verilmiştir.

2018 TDÖP’te kronolojik sıralamaların öğrencilerinin kronolojik düşünme becerilerini desteklemeye yönelik olması gerektiği belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te ise öğrencilerin kronolojik düşünme becerilerini edindirmek ve geliştirebilmek için tarih şeridi, tarihsel hikâye ve akış şeması gibi materyallere yer verilebileceği dile getirilmiştir.

2018 TDÖP’te tarih dersinin amaç ve hedefleri doğrultusunda öğrencilere edindirilmesi gereken kazanımların ders kitaplarının yanı sıra EBA vb. kaynaklardan istifade edilebileceği belirtilmiştir. 2024 TDÖP’te öğrenme çıktıları ve öğrenci özellikleri göz önünde bulundurmak koşuluyla 2018 TDÖP’e göre zengin ve çeşitli eğitim öğretim materyallerinin kullanılabileceği belirtilmiştir. Hatta öğrenme çıktılarına uygun olarak farklı metin türlerine bu ders kapsamında yer verilebileceği öngörülmüştür.

2018 TDÖP’te öğrencilere edindirilmesi gereken şu kök değerlere yer verilmiştir: “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” 2024 TDÖP’te ise tarih dersinin içeriği doğrultusunda öğrencilere milli ve manevi değerlerin kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu değerlerin örnek olay ve metinler üzerinden öğrenciye aktarılabilmesi belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu değerleri içselleştirebilmesi için değer ediniminde değer telkini, değer açıklama, değer analizi, ahlaki ikilem, eylem öğrenme ve gözlem yoluyla öğrenme gibi yaklaşımlarının kullanılabileceği ifade edilmiştir. 2024 TDÖP’te 2018 TDÖP gibi değerlerle ilgili bir sayı verilmemiştir.

2018 TDÖP’te Türkiye yeterlilikleri çerçevesi kapsamında belirtilen yetkinliklere yer verilmesine karşın 2024 TDÖP’te bu yetkinliklere yer almadığı görülmüştür. Ancak ilgili programda sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerilerine yer verildiği tespit edilmiştir.

2018 TDÖP’te ölçme ve değerlendirmeyle öğrencilerin bireysel farklılıklarına vurgu yapılarak tarih dersinin ölçme ve değerlendirme sürecinin azami çeşitlilik ve esneklik ilkeleri göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. 2024 TDÖP’te ise ölçme ve değerlendirme uygulamalarının hem öğrencinin gelişiminin takip edilmesi hem de kullanılan öğretim yönteminin etkililiğini n tespit edilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanması esnasında öğrencilerin bireysel farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmasının yanı sıra tek bir ölçme araç ve yönteminden farklı ölçme araç ve yöntemlerinden istifade ederek birden fazla kanıta ihtiyaç duyulması gerektiğine değinilmiştir.

2018 TDÖP’te bireylerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak destekleyici önlemlerin alınabileceği belirtilmiş ve ilgili program bu farklılıklar dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Bireysel farklılıklarla ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiş olup öğretmenlerin bu konuda öğrencilerin gelişim hızlarını göz önünde bulundurmaları gerektiği dile getirilmiştir. 2024 TDÖP’te daha önceki programda kullanılan bireysel farklılıklar yerine farklılaştırma kavramı kullanılmıştır. Burada her öğrencinin kendine has yetenek, ilgi ve öğrenme stilleri olduğuna vurgu yapılarak bu doğrultudan hareketle kapsayıcı bir öğrenme ortamının oluşturulması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin farklılıkları göz önünde bulundurularak daha kapsamlı ve çok yönlü bir perspektifle program yapılandırılmıştır. Farklılaştırma bölümü zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki başlık altında açıklandığı tespit edilmiştir.

2018 TDÖP’te öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine sahip olması gerektiğine vurgu yapılırken 2024 TDÖP’te ise beceri öğretimi esas alınmış olup öğrencilerin öğrenme çıktıları doğrultusunda kavramsal, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin yanı sıra alana özgü becerilerin uygun öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılarak öğrencilere tarih dersinin aktarılabilceği üzerinde durulmuştur.

2024 TDÖP’te Tarih dersi öğretim programının kademeli olarak uygulanacağı ve bundan dolayı eğitim- öğretim sürecinin başında öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeylerinin tespit edilmesi ve bu duruma göre öğrencilerin öğrenme profillerinin göz önünde bulundurularak farklı öğretim materyallerinin yapılandırılması ve kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ilgili programda yapılandırmacı yaklaşımın temelini oluşturan araştırma, inceleme, analiz etme ve değerlendirme gibi kavramlara yer verildiği tespit edilmiştir.

2024 TDÖP’te ilgili program uygulanırken içerik çerçevesinde öğrencilerin Türkçe söz varlıkları ve dil becerilerinin geliştirilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Bu kapsamda zümre öğretmenleri tarafından programda yer alan öğrenme çıktıları göz önünde bulundurularak bir eğitim- öğretim yılında en az iki kitap okutulması önerilmiştir.

2024 TDÖP’te bütüncü bir eğitim yaklaşımının esas alındığı tespit edilmiştir. Ayrıca tarih öznesinin “insan” olduğuna vurgu yapılarak insanın gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak çok yönlü bir bakış açısı ile bakıldığı tespit edilmiştir.

2024 TDÖP’te içerik çerçevesi oluşturulurken güncel gelişmeler ve tematik yaklaşımlar esas alındığı tespit edilmiştir. Sosyal tarihe yönelik konular ön planda tutulduğu, öğrenme çıktılarıyla alakalı güncel konular; farklı yöntemler kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme vb. beceriler ile ilişkilendirilmek suretiyle sınıf ortamına taşınması gerektiği vurgulanmıştır.

2024 TDÖP’te öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri sonucu ortaya koydukları araştırma ürünlerinin “kitap, dergi, panel, seminer, bilim şöleni, proje fuarı, sosyalfest, TÜBİTAK öğrenci araştırma projeleri” dijital ortamlarda sunularak paylaşılabileceğine vurgu yapılmıştır.

## **Öneriler**

2018 Tarih Dersi Öğretim Programıyla 2024 Tarih Dersi Öğretim Programının benzer ve farklı yönlerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunabilir:

Zümre öğretmenleri tarafından programda yer alan öğrenme çıktıları esas alınarak bir eğitim- öğretim yılında en az iki kitap okutulması önerilmiştir. Ancak her dönem için en az iki kitap okutulması önerilebilir. Çünkü tarih öğretimi çok kapsamlı bir dönemi kapsamaktadır. Ayrıca öğretmenlere yol göstermesi bakımından tüm dünyada bilim adamlarının üzerinde uzlaştığı ve önerdiği bir kitap listesi de programa eklenebilir. Özellikle seçilen kitapların ağırlık olarak olaya dayalı hikâye, roman tarzı vb. olmasına dikkat edilebilir.

2024 programında belirtilen ve derslerde işlemesi ön görülen ünitelerde Osmanlı’nın idari, kültürel ve sosyal yapısına yönelik konulara ve kazanımlara daha sık yer verilebilir.

2024 programının uygulanabilirliğini tespit etmek, programın olumlu ve eksik yönlerini tespit etmek amacıyla öğrenciler ve programın sahada bizzat uygulayıcıları öğretmenlerden dönütler alınarak çeşitli bilimsel çalışmalar yapılabilir.

**Etik Kurul İzin Bilgisi:** Bu çalışma doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğundan etik kurul onayı gerekmemektedir.

**Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi:** Bu çalışmada çıkar çatışması yoktur ve finansman desteği alınmamıştır.

**Yazar Katkısı:** Bu çalışma tek yazarlıdır.

### Kaynakça

- Akbaba, B. (2016). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki vatandaş yetiştirme politikalarında tarih yazımı ve öğretiminin işlevi. *Türk Yurdu*, 341, 47-51.
- Aktekin, S. & Ceylan, D. (2012). 9. sınıf yeni tarih dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen görüşler. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 253-268.
- Aydın, E. & Kaya, M. (2022). Biyografi eserlerinin ortaokul öğrencilerinin öz güven duygusunun gelişimine etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 11(2), 777-792.
- Aydın, E. (2017). Türkçe dersi öğretim programlarının (2015 ve 2017) değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12(28), 41-66.
- Baş, M. (2017). 2009 ve 2015 İlkokul matematik dersi öğretim programları ile 2017 ilkokul matematik dersi öğretim programı karşılaştırması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1219-1258.
- Boyko, S. (2011). Türkiye'de 1939-1945 yıllarında tarih öğretim programları ve tarih ders kitaplarının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(21), 157-181.
- Bozkaya, H. (2021). 1953 tarihli Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okulları Programında sosyal bilgiler. *EKEV Akademi Dergisi*, 25(88), 179-198.
- Carr, E. H. (2008). *Tarih nedir?*. İletişim Yayınları.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri-Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Çapa, M. (2017). Erken cumhuriyet döneminde tarih eğitimi. A. Şimşek (Ed.), *Türkiye'de Tarih Eğitimi* içinde (s. 63-105). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çencen, N. (2017). 1980'lerde tarih eğitimi. A. Şimşek (Ed.), *Türkiye'de Tarih Eğitimi* içinde (s. 253-268). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demir, S. & Demir, A. (2012). Türkiye'de yeni lise öğretim programları: Sorunlar beklentiler ve öneriler. *İlköğretim Online*, 11(1), 36-50.
- Demircioğlu, İ. H. & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Demircioğlu, İ. H. (2010a). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2010b). Tarih öğretiminin amaçları. M. Safran (Ed.), *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretimleri için özel öğretim yöntemler* içinde (s. 65-69). Yeni İnsan Yayınevi.

- Demircioğlu, İ. H. (2012). Osmanlı Devleti'nde tarih yazımının tarih öğretimi üzerine etkileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 42(193), 115-125.
- Demircioğlu, İ. H. (2014). Türkiye'de tarih eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Yeni Türkiye*, 59, 1176-1186.
- Dilek, D. & Alabaş, R. (2010). Öğrencilerde tarihsel düşünme gelişimi. M. Safran (Ed.), *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretimleri için özel öğretim yöntemleri içinde* (s. 123-130). Yeni İnsan Yayınevi.
- Dilek, D. (2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Durmuş, A. (2005). *Ergenlik dönemi*. Nesil Yayınları.
- Erkan, S. & Çoban, A. (2018). Değerler açısından tarih öğretim programları ve ders kitaplarının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(21), 771-789.
- Gezer, M., Şahin, İ., Öner Sünkür, M. & Meral, E. (2014). 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı kazanımlarının revize edilmiş bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(1), 433-455.
- Kaya, İ. (2017). 2010-2013 yıllarında sorulan YGS ve LYS tarih sorularının ortaöğretim tarih dersi öğretim programları açısından değerlendirilmesi. *Journal of Analytic Divinity*, 1(1), 101-128.
- Kaya, M. & Aydın, E. (2024). 2019 Türkçe dersi öğretim programı ile 2024 Türkçe dersi öğretim programı'nın karşılaştırılması. *Harran Maarif Dergisi*, 9(1), 108-146.
- Kaya, M. & Erol, M. (2018). Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yapma destanlarındaki rol-modelin ilköğretim II. kademe öğrencileri için eğitsel açıdan incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 883-902.
- Keskin, Y. (2015). Tarih dersi öğretim programı ve ders kitaplarında değerler eğitimi. *Turkish Studies*, 10(7), 659-674. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8234>
- Köken, N. (2002). *Cumhuriyet dönemi tarih anlayışları ve tarih eğitimi (1923 -1960)*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Kütükoğlu, M. S. (2001). *Tarih araştırmalarında usûl*. Kubbealtı Neşriyatı.
- MEB, (2018). *Ortaöğretim tarih dersi (9, 10 ve 11. sınıflar) öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB, (2024). *Ortaöğretim tarih dersi öğretim programı (9, 10 ve 11. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Merey, Z. (2010). Dünyada ve Türkiye'de tarih eğitiminin tarihsel gelişimi. M. Safran (Ed.), *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretimleri için özel öğretim yöntemleri içinde* (s. 27-34). Yeni İnsan Yayınevi.
- Özdemir, K. (2017). Tarih dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2(4), 240-257.

- Öztürk, İ. H. (2009, 1-3 Mayıs). *Yeni ortaöğretim tarih programları üzerine eleştirel bir inceleme*. The First International Congress of Educational Research. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Safran, M. (2002). Türk tarihi öğretimi ve meseleleri. *Türkler Ansiklopedisi*, C. 17, Yeni Türkiye Yayınları.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi: Makaleler ve bildiriler*. Gazi Kitabevi.
- Safran, M. (2009). Türkiye’de tarih öğretimi ve meseleleri. M. Demirel & İ. Turan (Ed.), *Tarih öğretim yöntemleri içinde*. (s. 8-21). Nobel Yayın Dağıtım.
- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme boyutuyla okul öncesi eğitim programları (1952-2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013(1), 63-73.
- Şimşek, A. & Yazıcı, F. (2013) Türkiye’de tarih öğretiminin dünü, bugünü. *TYB Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 9-32.
- Şimşek, A. (2016). Yayın kritiği: taslak tarih öğretim programı (eleştiriler-öneriler). *Turkish History Education Journal*, 5(1), 316-331.
- Yeğen, C. (2016). Annales okulu, Marc Bloch ve “tarih savunusu: veya tarihçilik mesleği” yapıtı üzerinden Bloch’un tarih anlayışı. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR)*, 1(1), 25-39.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, T. (2018). 2007 ve 2017 tarih dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 994-1019.

## Extended Summary

### Introduction

In this study, it was tried to determine the similarities and differences between the 2018 History Course Curriculum and the 2024 History Course Curriculum from various perspectives. For this purpose, the problem sentence of the research was determined as "What are the similarities and differences between the 2018 History Course Curriculum and the 2024 History Course Curriculum?" In addition, in order to avoid frequent repetitions, it was abbreviated as Secondary Education History Course Curriculum (HCC).

### Method

In this study, which aims to examine the 2018 and 2024 History Course Curriculums in terms of various variables, document review, which is among the qualitative research methods, was used. As a result of the document review, written materials containing information about the facts and events intended to be investigated are analyzed. In this research, the Secondary Education History Course (9th, 10th, and 11th grades) curriculums published by the Ministry of National Education in 2018 and 2024 were used as material. In addition, these documents examined within the scope of the research were taken from the official website of the Board of Education and Training.

The descriptive analysis method was used in the analysis of the data obtained as a result of this research. According to Creswell (2016), this analysis process includes the organization of the



data, the preliminary reading of the database, the coding, the organization of the themes and main data, the presentation of the data, and the interpretation and evaluation of these data. In this direction, various comparisons were made between the programs. In this context, in the analysis process, findings were produced from the headings such as the objectives, values, learning styles, measurement and evaluation principles, achievements, units, etc., of the programs.

## **Results and Discussion**

In the 2018 HCC, the new understanding of history teaching was taken as the basis, and it was aimed to raise individuals who have emphasized historical thinking skills and acquired skills such as evidence evaluation, critical thinking, and problem solving. In the 2024 HCC, the perspective of social sciences and an interdisciplinary understanding were taken as the basis, benefiting from disciplines such as archaeology, anthropology, geography, economics, philosophy, law, political science, and sociology.

In the HCC of 2024, digital history was included for the first time, and new historical information and findings were reflected in the content as a result of research. The use of online environments was considered important in teaching and learning practices. While the 2018 HCC mentioned the values that students should acquire, in the HCC of 2024, it was based on associating values with subjects through case studies and texts and on imparting national and moral values, which are the basic elements of society, in a practical way. While creating the history course curriculum in the HCC of 2024, social science field skills, conceptual skills, tendencies, social-emotional learning skills, values, and literacy skills were taken as a basis. In order to make students historically literate, it is aimed to teach history courses in an interesting, intriguing, questioning, relevant to daily life, and understandable way.

In the 2018 HCC, important figures were emphasized, and it was aimed to teach the activities of these figures who played an important role in shaping history by associating them with the subjects and achievements. In the HCC of 2024, it was emphasized to address historical characters who stand out with their thoughts, actions, works, and personality traits. It was stated that memorization should be avoided while teaching the biographies of historical characters and that the contributions of historical characters to the field, the works they put forward, and the aspects that students should take as models should be emphasized. In this respect, it is possible to say that the 2024 HCC has a richer content in terms of comprehending the multifaceted characteristics of historical characters compared to the 2018 program. In the HCC of 2024, measurement and evaluation practices are designed to guide the monitoring of student development and the determination of the effectiveness of the teaching approach used. It is emphasized that individual differences of students should be taken into consideration in measurement and evaluation practices.

The table of contents of the HCC of 2024 has been found to be less quantitative than the HCC of 2018 but more comprehensive and detailed in terms of quality. It has been seen that the HCC of 2018 prioritizes historical thinking skills and aims to train individuals who have acquired skills such as evidence evaluation, critical thinking, and problem solving. It has been determined that the perspectives and terminology of different social science branches are utilized for this purpose. In the HCC of 2024, the perspective of social sciences and interdisciplinary understanding are utilized by utilizing multiple disciplines. In addition, it has been observed that the history course is approached with a human history perspective that examines historical events as well as various human activities on local, regional, national, and international scales. In addition, it has been

determined that the history discipline examines the past not only in terms of politics and military but also in terms of culture, intellect, social, philosophical, and religious (belief), is approached as a whole, and is addressed from a simultaneous perspective.

When the HCCs of 2018 and 2024 years are compared in terms of specific purposes, although many items are similar, the 2024 HCC includes digital history, historical awareness, and historical literacy for the first time, as well as the need to use Turkish correctly and effectively when conveying historical narratives orally or in writing. In the 2018 HCC, the activities of the characters who were effective in shaping historical events were taught with topics and achievements. In the HCC of 2024, it was seen that the characters were highlighted not only with the activities they did in historical events but also with their thoughts, actions, works, and personality traits. It has been determined that a holistic education approach is taken as the basis in the 2024 HCC. In addition, it has been observed that the subject of history is "human" and that it is viewed from a multi-faceted perspective by considering the developmental characteristics of humans. It has been determined that current developments and thematic approaches are taken as the basis when creating the content framework in the HCC of 2024. It has been emphasized that the research products presented by students as a result of their education-training activities in the HCC of 2024 can be presented and shared in digital environments as "books, magazines, panels, seminars, science festivals, project fairs, social festivals, TUBITAK student research projects."